

Fot. Piotr Ligier / Muzeum Narodowe w Warszawie

Zabytki sudańskie dla Muzeum Narodowego w Warszawie Rezultaty polskich badań archeologicznych w Sudanie prowadzonych w ramach międzynarodowej akcji ratowniczej w rejonie IV katarakty

W związku z projektem budowy tamy na Nilu w pobliżu czwartej katarakty i perspektywą zalania bogatych archeologicznie terenów znajdujących się na odcinku długości ok. 180 km doliny nilowej, Ministerstwo Kultury Sudanu poprzez sudańską Służbę Starożytności wystosowało w 2003 roku apel do wszystkich ekspertów i międzynarodowych instytucji wyspecjalizowanych w dziedzinie badań archeologicznych na tym terenie, z prośbą o pomoc przy ratowaniu stanowisk archeologicznych zagrożonych zalaniem, oferując w zamian prawo do uzyskania reprezentatywnej części znalezionych zabytków.

Od czasów spektakularnych odkryć w Faras dokonanych przez profesora Kazimierza Michałowskiego i rezultatów późniejszych badań jego uczniów w Dongoli, Kadero i Banganarti, archeologia sudańska stała się polską specjalizacją, a stała ekspozycja muzealna malowideł i innych znalezisk z Faras, wzbogacona o obiekty z Dongoli, stała się najbogatszą i najważniejszą historycznie ekspozycją sztuki chrześcijańskiej z terenów starożytnej Nubii (aktualnie Sudanu) poza Chartumem. Podniosło to niebywale międzynarodową rangę narodowych zbiorów Muzeum warszawskiego.

Nic więc dziwnego, że Centrum Archeologii Śródziemnomorskiej Uniwersytetu Warszawskiego im. Kazimierza Michałowskiego od momentu powstania współpracujące ściśle z Muzeum Narodowym, natychmiast odpowiedziało na apel sudański i w ciągu pięciu lat trwania akcji, prowadząc intensywnie badania wykopaliskowe na obszarze IV katarakty, uzyskało niezwykle cenne informacje naukowe, a także wielką ilość atrakcyjnego ekspozycyjnie materiału zabytkowego. Z ramienia Centrum badaniami kierowali dr Bogdan Żurawski i dr Marek Chłodnicki.

W wyniku partażu przeprowadzonego po zakończeniu prac strona polska pozyskała cenną i obszerną kolekcję kilkuset zabytków: od pięknych czerwono-czarnych naczyń typu Kerma z 2 poł. III tys. przed Chr., po różne grupy ceramiki rytej i malowanej postmeroickiej i chrześcijańskiej, a także

Sponsor główny

Uratowane przed potopem

przedmioty codziennego użytku z różnych okresów, naczynia brązowe, narzędzia i inne przedmioty z żelaza, bogate i różnorodne ozdoby.

Aktualny pokaz obejmuje jedynie drobną część zabytków z ponad 100 naczyń, kilkudziesięciu naszyjników, kilkudziesięciu przedmiotów z brązu i żelaza oraz kamiennych pierścieni łuczniczych przekazanych na własność Muzeum Narodowemu przez dyrektora Centrum prof. Piotra Bielińskiego. Pozyskane dzieła są ogromnym wzbogaceniem narodowych zbiorów warszawskich o zabytki charakterystyczne dla okresów dotychczas w nich nie reprezentowanych. Dzięki nim muzealny przegląd Sudanu wzbogacamy o brakujące Warszawie zabytki z III tys. przed Chr. (ceramika Kerma z grobów w Dżamamija), a istniejącą w zbiorach lukę między posiadanymi zabytkami meroickimi i chrześcijańskimi z Faras możemy wypełnić bogatą kolekcją obiektów postmeroickich, znalezionych w grobach z cmentarzysk w Szemchija, Saffi i El-Ar.

Wśród nich niewątpliwym arcydziełem jest brązowa miseczka w czystym stylu egipskim, odkryta w bogatym grobie królewskim w Hadżar el-Beida, delikatnie i biegle zdobiona rytami wyobrażającymi m. in. żaby siedzące na kwiatach lotosu. Stanie się ona prawdziwą ozdobą naszych starożytnych zbiorów krajowych.

Wyróżnia się także zespół połyskliwych naczyń Kerma z 2 poł. II tys. przed Chr. o cienkich ściankach i intensywnym czarno-czerwonym kolorze powierzchni, a także obszerny zestaw butli, mis i miseczek zdobionych geometrycznymi i roślinnymi motywami rytymi i malowanymi na brązowawo-kawowych gładzonych powierzchniach, niekiedy ożywionych efektownymi „rumieńcami”. Ich niezwykle, chciałoby się powiedzieć afrykańskie, piękno przedziwnie koresponduje z rzeźbiarskimi wartościami współczesnej ceramiki.

Ozdobą kolekcji są także liczne naszyjniki z kolorowych paciorków wykonanych z półszlachetnych kamieni, barwnego fajansu i precyzyjnie ciętych fragmentów skorup strusiego jaja. Mistrzostwem wykonania charakteryzują się też licznie pozyskane, a niezwykle rzadko pojawiające się w kolekcjach światowych, kamienne pierścienie łucznicze z III-IV w. n.e. (tzw. zekiery).

Jeszcze raz, choć po długiej przerwie spowodowanej zmianami w ustawodawstwie krajów śródziemnomorskich, dzięki aktywności naukowej archeologów z uniwersyteckiego Centrum, Muzeum Narodowe w Warszawie i my wszyscy wzbogaciliśmy się o piękny i cenny naukowo zespół zabytków, wybitnie podnoszący międzynarodową rangę narodowych zbiorów, zespół świadczący nie tylko o wspanialej i starożytnej przeszłości archeologicznej Sudanu ale i o otwartości polskiej kultury na świat oraz trwałej i aktywnej obecności polskich archeologów na arenie międzynarodowej.

Prof. Witold Dobrowolski

Kurator Zbiorów Sztuki Starożytnej
Muzeum Narodowego w Warszawie

Sponsor główny

ORLEN

MK i DN Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Konimpex

Sponsor indywidualny
Hubert Kiersnowski